

Emmanuil Kazakeviç (1913-1962)

Yahudi kökenli Sovyet yazar. Ukrayna'nın Kremençuk kentinde doğdu. Kharkov'da mühendislik eğitimi aldı, ancak tanınmış bir komünist kültür elçisi olan babasının yazar ve şair misafirlerinin etkisiyle edebiyata yöneldi. Yidiş ve Rus dillerinde eserler verdi, Puşkin ve Lermontov gibi isimlerin eserlerini Yidiş diline çevirdi. 1941 yılında Sovyetler Birliği'ne yönelik işgal harekâtı başlatan Nazi Almanyası'na karşı gönüllü olarak savaşa katıldı. Saflarında savaştığı *Narodnoe Opolcheniye* (halk milisleri) mensuplarının neredeyse tamamı öldürülürken o kurtulmayı başardı. Daha sonra askerî eğitimler aldı. Yerel bir ordu gazetesinde editörlük yapması istense de bunu reddetti ve cezalandırılma riskini de göze alarak cepheye gitti. 1946 yılında, devlet nişanıyla ödüllendirildi ve "Sovyetler Birliği Kahramanı" unvanıyla Kızıl Ordu'dan terhis edildi. Terhisten sonra kendini yalnız edebiyata verdi. Kaleme aldığı eserlerle o dönem ülke çapındaki en büyük ödül olan Stalin Ödülü'ne layık görüldü.

Bülent Gedik

Devrimci siyasi mahpus. 1974 İstanbul doğumlu ve 1996 yılından bu yana 28 yıldır hapisshanedede. Bülent Gedik, hapisshanedeyken Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesini bitirdi. Emmanuil Kazakeviç'in *Mavi Defter* romanını hapisshanedede bir defter üzerinde Türkçeye çevirdi. Gedik, hapisshanedede Kürtçe de öğrendi ve 1918 Sovyet Anayasasını İngilizceden Kürtçeye çevirdi (Ceylan Yayınları, 2020).

Eserin orijinal adı:
Синяя тетрадь (Sinyaya tetrad)

Bu kitap, Yabancı Diller Yayınevi (Moskova) tarafından yapılan
İngilizce basımdan Türkçeye çevrilmiştir.

EMMANUİL KAZAKEVİÇ

MAVİ DEFTER

ROMAN

TÜRKÇESİ

BÜLENT GEDİK

*yordam
edebiyat*

Yordam Edebiyat: 135 • **Mavi Defter** • Emmanuil Kazakeviç
ISBN 978-605-172-665-6 • *Türkçesi:* Bülent Gedik • *Kitap Editörü:* Safa Enis Sağlık
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç
Birinci Basım: Haziran 2024

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Çağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: **Pasifik Ofset** (Sertifika No: 44451)
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

MAVİ DEFTER

ROMAN

I

AY kuzeyin boz bulanık gökyüzüne soluk bir ışık yayarken, iki kayık gölde süzülerek ilerliyordu.

Öndeki kayığın kış tarafında oturan Lenin, gözlerini uzaktan belli belirsiz seçilen kıyıya dikti. Oradaki otlak yeterince sessiz ve güvenliyse eğer, mavi defterini getirtip uzun süredir tasarladığı o çok önemli broşürü tamamlayabilirdi.

Soluk ay ışığının hafifçe aydınlattığı uzaktaki kıyıyı görmek için gözlerini bir süre zorladı. Faydası yoktu. En iyisi gözlerini kapatmaktı. Daha önce hiç böyle bir ihtiyaç duymamıştı. Gözlerini yumdu. Artık sadece ıskarmozların gıcirtısını, küreklerin fişirtısını, suyun şırıltılarını duyuyordu. Sonsuz gökyüzünün, yavaşça sola doğru kayan, sisle, pusla kaplı Ay'ın altında, bir kayığın içinde oturduğunun farkına ancak şimdi varabilmişti.

Yıllardır ilk kez bu kadar huzurlu hissediyordu kendini. Sanki aylarca hiç durmadan, nefes nefese koşarak dağlara tırmanmış, sonra hızla aşağıya inip zar zor durabilmişti. Önünden geçtiği evler, yürüdüğü sokaklar, gezip dolaştığı şehirler, gittiği ülkeler, gördüğü insan kalabalıkları, başka başka ağızlarından, bazen Rusça bazen başka dillerde, kâh haykırılan kâh içe işleyen sıcak seslerle fısıldanan, kimi basit kimi bilimsel, kimi zaman kaba kimi zaman nazik, bazen nefret dolu bazen sevecen sözcüklerden oluşan ardı arkası kesilmez bir sel üstüne üstüne geliyor, tıpkı aniden çıkan şiddetli bir rüzgârın bir koşucuya art arda indirdiği darbeler gibi suratına çarpıp onu sarsıyordu.

Şimdi ise birden bu hengâmenin dışına düşmüş, kendini boz bulanık gökyüzünün altında, karanlık sularda ilerleyen küçük bir kayığın içinde bulmuştu. Kafasının içinde uğuldayan sözcükler, gözünün önünde aniden belirip sonra kaybolan yüzler, çözümü neredeyse imkânsız sorunların durmaksızın beynine indirdiği darbeler birden son bulmuştu. Iskarmozlar belli belirsiz gıcırıyor, su tatlı tatlı fışılıyordu.

Bu arada kıyıya gittikçe yaklaşıyorlardı. Kayıklarının yayılım ateşine tutulması hiç de ihtimal dışı değildi. Lenin'in yerini bilen bir düzine insandan birinin boşboğazlık etmesine ya da gizlilik kurallarını bir şekilde ihlal etmesine bakardı. Her ağacın arkasında bir harp okulu öğrencisi ya da bir Kazak pusuya yatmış olabilirdi. Geçen Pazar günü Taurida Sarayı yakınlarında gördüğü bir Kazak'ın yüzü geldi gözünün önüne. Aptal, gözsüz, üstündeki askerî pantolonun şeritleri kadar kırmızıydı bu yüz. Belki tam da bu Kazak, hedefi dışında hiçbir şey görmeyen, iki ince yarıktan ibaret gözleriyle kıyıdaki ağaçlardan birinin arkasına pusmuş onu bekliyordu.

Lenin'in korkusu yoktu. Doğrusu Ulyanov'un hayatı kendisi için çok da önemli değildi. 47 yıl önce Simbirsk'te doğmuş, bir yığın kitap okumuş, dağlar kadar kâğıdı yazıyla doldurmuş olan bu Ulyanov artık çok yorgundu. Uykusuzluk çekiyor, sık sık başı ağrıyordu. Aniden gelecek olan bir ölüm onu korkutmuyordu. Çünkü çocukluğundan beri, ölümsüz bir doğanın ölümlü bir parçası olduğunu gayet iyi biliyordu. Ne pahasına olursa olsun korunması gereken, Lenin'in, Rusya'daki en devrimci partinin liderinin hayatıydı.

Devrimin düşmanları onu ölü olarak görmeye bu kadar hevesliyen devrim için canlı kalması gerektiği açıktı. Yıllardır bir yandan devrimi örgütlerken bir yandan da kendini devrim hazırlamıştı. Avrupa'daki pek çok kentin sokaklarını arşınlamış, dağlarında yürüyüş yapmış, göllerinde ve nehirlerinde

yüzmüştü; kayak yapmış, bisiklete binmişti. Hepsi devrim uğrunaydı; fiziksel olarak zamanından önce çökmek, eylem anı gelip çattığında o anın gerilimine direnebilmek içindi. Bununla birlikte, birey olarak kendi önemi üzerinde pek durmamıştı. Ancak son zamanlarda, on yıllık göçmenliğin ardından üç ay önce Petrograd'a döndüğünde gelişmelerdeki rolünü tam olarak kavrayabilmişti.

Tarih öncesi bir olaymış gibi Finlandiya'dan geçişini hatırladı. Heyecan uyandıran, cüret gerektiren Rusya'ya dönüş yolculuğunun son etabındaki halleri şimdi ona gülünç ve inanılmaz geliyordu. Karısıyla birlikte gece geç vakitte, üstelik Paskalya günü Petrograd'a varacak olan bir trende oturmuş, endişe içinde kendilerini Finlandiya İstasyonundan Anna İlyiniçna'nın Şirokaya Caddesindeki evine götürecek bir taksit bulup bulamayacaklarını düşünüyorlardı. Sonra platformda karşılama töreni için dizilmiş denizcileri, onu görmeye gelen kalabalığı, istasyon meydanında toplanan kitleyi, istasyonun görkemli giriş kapısı önüne çekilmiş zırhlı araçları ve orduya ait projektörlerin aydınlattığı kızıl bayraklarla "Hoş geldin Lenin" yazılı pankartları gördü. Yurtdışındayken, bir mülteci olarak yürüttüğü her tür geri bildirimden yoksun faaliyet, emperyal devin muazzam cüssesinde sadece küçük sinek ısırıklarını andıran önemsiz sonuçlar yaratıyormuş gibi görünüyordu. O rutin, usandırıcı çalışmayla başarılan işlerin büyüklüğü ve devrimin katettiği aşama hakkında ne denli yetersiz bir fikre sahip olduğunu şimdi daha iyi anlamıştı. İstasyonun önündeki kalabalığın içinde Petrograd'lı işçi Çugurin ilişti gözüne. Bugün, o sessiz, tekdüze faaliyet, Paris yakınlarındaki Longjumeau'daki Parti Okulunda eğitim gören Çugurin'in şahsında cisimleşmişti. Çugurin ağlıyordu.

Zırhlı araçlardan birinin üzerine çıkıp karşısında bir kaspet denizi gören Lenin, devrimci işçi kalabalığının ortasın-

daki zırlı aracın üstünde, ortama hiç uymayan siyah melon şapkasıyla kendini huzursuz hissetti. Şapkeyi bir daha hiç takmayacakmış gibi başından çıkarıp arkasına götürdü. Arabaya binince de zırlı araç taburunda asker olan şoförün yanındaki koltuğun üzerine bıraktı. Araç Petrograd caddelerinde, yanında binlerce kişiyle birlikte ilerlerken, taksi bulma konusunda nasıl da endişelendiğini hatırlayıp biraz da üzülen bir daha hiç taksiye binemeyeceğini düşündü. Bir daha asla “sıradan bir adam” olamayacaktı. Vakti gelmişti. Ya devrimci Rusya’ya önderlik edecek ya da ölecekti. O günlerin heyecanına, coşkusuna rağmen, zaman zaman bunu düşünmeden edemedi.

O anlarda *Odysseia* öyküsünü anımsadı. Odysseus ömrünün yarısını ülkesi İthaka’ya dönmek için harcamış, fakat İthaka kıyılarına vardığında ülkesini tanıyamamıştı. Lenin ise kendi İthaka’sını görür görmez tanıdı. Ama kendisinin, onun Odysseus’u olduğundan emin olamamıştı.

Sonraki günlerde bundan emin oldu. Devrimin nabzını tutabildiğini, onun gelgitlerini, dip akıntılarını yüreğinde hissedebildiğini anladı. Daha önce hiç bu kadar engin bir kavrayışa sahip olmamıştı. İnsanları, toplulukları, örgütleri harekete geçiren, mitingler düzenleyen dinamikleri hiç bu kadar net görmemişti. Neyin gerçekten önemli, neyin önemsiz olduğunu hiç bu kadar kolay ayırt edememişti.

O sırada dikkatle partili yoldaşlarını gözlemledi. Deneyimlerini, devrimci heveslerini, hitabi, yazınsal, örgütsel yeteneklerini tarttı. Kendisi orada olmasaydı içlerinden birkaçı onun yerini alabilirdi. Ama o oradayken hiçbirinin bunu yapamayacağını anladı. Rus Devrimi tek bir adama bağlı değildi, ama belli ki devrime en net, en tutarlı ifadesini kazandırması için tarih onu öne çıkarmıştı.

Kayıpta gözlerini yummuş otururken içi huzurla doldu. Tabii bunun bir serap olduğunun farkındaydı. Çok geçmeden gü-

nün bütün dertleri olanca azametiyle bir kez daha dikilecekti karşısına. Son günlerde başından geçenler; onu telaşa düşüren gelişmeler; karısı Nadejda Konstantinovna'nın, kız kardeşlerinin, partili yoldaşlarının güvenlik ve mutlulukları için kalbinin derinliklerinde hissettiği endişe; çok fazla açığa vurmasa da kimi yaşama sevinciyle dolu kimi sade ve fedakâr, kimi coşkun mizaçlı kimi katı ve ağırbaşlı, ama hepsi hayatını ortak bir amaca adanmış, son nefesine dek o amaç uğruna mücadele etmeye hazır parti üyesi bu insanlara karşı beslediği güçlü sevgi, bir sonraki nabız atışı gibi kaçınılmaz olarak yine kalbine hücum edecekti. Yüzleri birer birer gözünün önünden geçen işçilerin, denizcilerin ve askerlerin hayatları için duyduğu sorumluluğun bıçak kadar keskin acısını yine hissedecekti. Baş edilmesi güç düşüncelerin, karmaşık politik hesapların yeniden üstüne gelmeye başlayan akıntısına sakince karşı koydu. Tüm bunlara biraz ara verip mümkün olduğunca dinlenmesi gerekiyordu. Artık daha fazla direnemeyeceğini anlayınca da tıpkı bir yüzücünün dalgalara göğsüyle karşı koyması gibi onları karşılamak için açtı gözlerini.

Kıyıda hareketsiz duran sazlara iyice yaklaşmışlardı. Bodur ağaçlardan oluşan bir duvar suya kadar iniyordu. Kayık bir süre sazları yalayarak ilerledi, ardından burnunu kumlara sürterek durdu.

II

YEMELYANOV kürekleri bırakıp oturduğu yerde bir süre etrafa kulak kabarttıktan sonra kalkıp kıyıya indi. O kayığı kıyıya çekerken Kolya da yerinden kalkıp atladı kayıktan. Bu sırada yanlarına yananan ikinci kayıktaki yolcular kıpırdanmaya, kendi aralarında fısıldaşmaya başladılar. Yakında bir yerlerde insan çığlığını andıran sesiyle bir balaban kuşu öttü.

Eğilip ayaklarının dibindeki evrak çantasını alan Lenin, çantayı koltuğunun altına sıkıştırdıktan sonra kıyıya adımını attı. Diğer kayıktan da dört kişi indi. Yemelyanov insanları, kayıkları, gölü, etrafındaki her şeyin sahibi edasıyla süzdükten sonra Lenin'e dönüp başını salladı:

“Gidelim.”

Önde Yemelyanov, arkasında sırasıyla Lenin, Zinovyev, Yemelyanov'un oğulları Kolya, Saşa, Kondrati ve Sergey tek sıra halinde ilerlediler. Bir süre attıkları her adımda ayaklarının altında çöken ıslak toprağın sesini dinleyip havayı dolduran bataklık ve çayır otlarının kokusunu duyarak yürüdükten sonra kuru zemine ulaştılar.

Lenin'i getirmeden önce çevreyi iyice kolaçan eden Yemelyanov yolu iyi biliyordu. Hatta bir keresinde gece bile gelmişti buraya. O nedenle, sol omzu taşıdığı erzak çuvalının ağırlığıyla çökmüş olsa da kendinden emin adımlarla, biraz da kasılarak yürüyor, her şeyi gayet güzel planladığını Lenin'in de fark etmesini umuyordu. Orada kimseyle karşılaşmayacaklarından emindi emin olmasına, ama yine de Lenin'in silah getirmesine izin vermemesi yüzünden hayal kırıklığına uğramıştı. Birkaç düzine şarjörle birlikte emin bir yere zulaladığı üç tüfeği vardı. Ama getirmeyi teklif ettiğinde Lenin sadece gülüp elini sallayarak:

“Tüfekleri kullanmamıza daha var,” demişti. “O zamana dek onlara iyi bakın. Yağladım dediniz. Güzel. Bir gün lazım olacaklar. Ama üç değil, en az üç milyon tüfek. Daha azını kabul etmem. Üç tanesi bizi korumaz. Bir sorun çıkarsa bizi gülünç duruma düşürmekten başka işe yaramazlar. Gülünç insanlar ya da gülünç ölümler oluruz. Şimdilik siz de ben de siyasetçiyiz, asker değil.”

Yemelyanov deneyimli bir parti militanıydı. 1905'te ve sonrasında pek çok silah geçmişti elinden. Silahların her zaman işe yarayacağına inanır, cebinde bir tabanca ya da omzunda bir

tüfekle kendini daha güvende hissedirdi. Yine de biraz söylen-
dikten sonra razı oldu.

Lenin kaç gündür kulübesindeydi. Tavan arasında, saman-
ların üzerinde uyuyor, onlarla birlikte patates çorbası, ringa
balığı, akdarı lapası yiyor, Yemelyanov'un karısı Nadejda ve
çocuklarıyla havadan sudan konuşuyor, yemeklerden sonra sık
sık bulaşığa yardım ediyor, kısacası onlarla yaşamı paylaşıyor-
du. Yemelyanov yine de hemen arkasında soluk alıp veren ada-
mın Lenin olduğuna inanmakta şimdi bile güçlük çekiyordu.
Üç ay önce yalnızca Bolşevik Parti üyelerinin, en ileri işçilerin,
bir de Bolşeviklerin aktif muhaliflerinden oluşan epey dar bir
çevrenin bildiği Lenin ismini duymadan herhangi bir banliyö
treninde yolculuk etmeniz artık mümkün değildi; bütün Rus-
ya Lenin'i konuşuyordu. Onun Petrograd'a varışıyla birlikte
yeni, müthiş güçlü ve gür bir ses, ayağa kalkmış çalkantılarla
sarsılan Rusya'nın ahenksiz korosu içinde önce belli belirsiz
duyulur hale gelmiş, sonra gittikçe yükselerek çok geçmeden
bütün diğer sesleri bastırmıştı. Düdük zırlıtları, mızika inil-
tileri, balalayka tıngırtıları arasında meydan okuyan bir trom-
petin sesini andırıyordu. Nisandan önce de işçiler, özellikle de
Bolşevik işçiler sınıf çıkarlarından bihaber değildi. Ama içleri,
daha önce hiç tatmadıkları bir özgürlük duygusuyla dolup ta-
şıyor, jandarma ve polis ajanlarını açığa çıkarmak, toplantıla-
ra katılmak, sayısız seçimler, atamalar yapmak tüm vakitlerini
alıyordu. Yemelyanov'un da çalıştığı Sestroretsk Silah Fabrika-
sında işçiler kontrolü ele geçirmişlerdi; öyle ki, fabrika müdürü
Tümgeneral Giber ve yardımcısı Tümgeneral Dimitriyevski'yi
kovma kararı aldırılmış, Ağır Silahlar Departmanını da istemese
bile bu kararı kabul etmek zorunda bırakmışlardı. Çok mut-
luydular. Hallerinden memnun, göğüslerini gerip ortalıkta do-
lanıyorlardı. Daha Mart'ın 21'inde, herkese açık bir toplantıda
Petrograd'lı Bolşevik temsilcilerden birinin konuşmasını din-

ledikten sonra, “Eski rejimin kalıntılarını ortadan kaldırmak ve halkın zaferini pekiştirip yeni alanlara yaymak için Geçici Hükümetin alacağı her önlem işçi sınıfı tarafından desteklenecektir” kararını almışlardı. Bundan on beş gün sonra böyle bir kararı çıkartmak imkânsız hale gelecekti.

Yemelyanov’un kendisi de dâhil olmak üzere pek çok Bolşevik, Lenin yurda dönmeden önce de onunla aşağı yukarı aynı görüşleri dile getiriyordu. Ne var ki bunlar yalnızca laftı; maddi temelden, sağlam bilinçten yoksun fikirlerdi. Herkes, en azından göğsüne kırmızı kurdele takan herkes birbirini kutluyor, birbirine güvenmek istiyordu. Ta ki o trompetin meydan okuyan sesi duyulana dek.

Ay bir bulutun arkasına gizlendi. Yemelyanov, hemen arkasında yürüyen Lenin’in hafif ayak seslerini duyabiliyordu. Lenin’i bu çalıların arasında bütün düşmanlarından, Kerenski’lerden, Polovtsev’lerden, Ribot’lardan, Lloyd George’lardan, on iki Kazak birliğinden, Rus vilayetlerine bağlı tüm yerel polislerden, İtilaf Devletlerinin gizli servislerinden sakladığını bilmek Yemelyanov’u mutlu ediyor, içini haylaz bir sevinçle dolduruyordu. Bu güçlü “trompet sesi”nin sırtında Sergey Alliluyev’in rengi atmış kahverengi paltosu, başında eski püskü bir bere, koltuğunun altında evrak çantasıyla hemen arkasında yürüyor olması onu hâlâ biraz şaşırtıyordu.

Ağaçların arasında bir açıklık belirdi.

“İşte burası,” dedi Yemelyanov.

Durup etrafına bakınan Lenin, karanlıkta derme çatma bir kulübeyle ona bitişik saman yığınının seçince koltuğunun altına sıkıştırdığı evrak çantasını öylece otların üzerine bırakıp birkaç adımda gözden kayboldu. Biraz sonra dönüp sanki hemen ot biçmeye girişecekmiş gibi ellerini ovuşturarak sordu:

“Tırpanımız, tırmığımız var mı?”

“Var. Sabah bakarsınız.”

“Gerçek tırpancılardan bir eksliğimiz olmamalı.”

“Eksliğimiz yok. Ateş yakayım mı?”

“Tehlikeli olmaz mı?”

“Olmaz. Etrafta kimse yok.”

Lenin bir an duraksayıp düşündü. Sonra:

“Olsun,” dedi, “bu gece ateşsiz de uyuyabiliriz. Yarın çevreyi kolaçan eder, yaşamı en uygun şekilde düzenleriz.”

Büyük oğlanlar –Saşa, Kondrati, Sergey– etrafı keşfe koyulurken en küçükleri on üç yaşındaki Kolya geride kaldı. Büyüklerin yanında olmayı seviyordu. Zinovyev otların üzerine oturup botlarının bağcıklarını çözmeye başladı. Kötü doladığı sargılar yüzünden sol ayağı su toplamıştı.

Kulübenin girişine giden Lenin başını uzatıp bir göz attıktan sonra içeri girdi:

“Harika! Muhteşem bir ev. Sıcak, yumuşak, üstelik güzel kokuyor.” Kendini samanların üzerine bırakıp güldü sessizce. “Tabii bir de telsizimiz olsa, samanların arasından Petrograd’la görüşebilsek daha iyi olurdu. Size güveniyorum Nikolay Aleksandroviç, gazetelerin elime zamanında ulaşması lazım.”

Karanlıkta, kap kacak takırtıları arasından Yemelyanov’un sesi yükseldi:

“Zamanında elinizde olacaklar. Evet, her şey tamam. Peki çocuklar, hadi. Bu kez sizi kıyıya ben götüreceğim. Yolu unutmayın, her an geri gelmeniz gerekebilir. Yarın gazete nöbeti sende Saşa.”

Lenin içeriden seslendi:

“Kıyıya vardığınızda yüksek sesle konuşun. Bakalım kıyıda olup bitenler buradan duyuluyor mu. Sen yanıma gel Kolya.”

Yemelyanov üç büyük oğluyla uzaklaşırken Kolya samanların üzerinde emekleyerek içeri girip Lenin’in yanına oturdu. Gidenlerin ayakları altında ezilen otların hışırtısı bir süre sonra duyulmaz oldu. Elini küçük çocuğun omzuna koyan Lenin:

“Dinle,” dedi.

On beş dakika geçti, ne bir insan sesi ne de küreklerin fışılması duyuluyordu. Lenin sonuçtan memnundu, başını sallayarak Zinovyev’e döndü:

“Yatalım mı, Grigori?”

“Uyuyabilecek misiniz gerçekten, Vladimir İlyiç?”

“Hiç şüpheniz olmasın,” dedi Lenin, uyuyamayacağını gayet iyi bilmesine rağmen.

“Ben uyuyamam.”

“Bu hiç iyi değil. Artık iki av hayvanı gibiyiz. Çabucak uykuya dalıp kulağımız kirişte uyumayı öğrenmeliyiz. Ayağınıza ne oldu?”

Zinovyev tiz sesiyle yakındı:

“Şu sargılar yüzünden. Kaba sarmışım, su topladı.”

“Aksiliklere bir de felsefi açıdan bakalım. Gece, ay ışığı insanı felsefe yapmaya itiyor. Şu kocamış Ay görülebilecek her şeyi gördü. Muhtemelen, polisten kaçan ama ayak bezi sarmayı beceremeyen aydınları da ilk kez görmüyordur.”

“Siz de her şeyi şakaya vuruyorsunuz.”

Dışarıda ayak sesleri duyuldu.

“Benim,” diye seslendi Yemelyanov karanlığın içinden.

Lenin’le Kolya emekleyerek çıkıp kulübenin girişindeki otların üzerine oturdular. Yemelyanov da yanlarına çömeldi.

“Kıyıda konuştunuz mu?”

“Konuştuk.”

“Yüksek sesle?”

“Evet.”

“Ne konuştunuz?”

Yemelyanov güldü:

“Finliler uyumuş herhalde,’ dedim, ‘sabah erken kalkıp çalışacaklar. Fena insanlara benzemiyorlar. İyi tırpancılar.’ Saşa da, ‘Keşke dilimizi de bilselerdi,’ dedi. Böyle şeyler.”